

УДК 783.29.035:[78.09:78.087.68](510+4)

DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.4\(45\).2019.189800](https://doi.org/10.31318/2414-052x.4(45).2019.189800)

Гуй Цзюньцзе

Гуй Цзюньцзе — аспірант кафедри теорії та історії музичного виконавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Київ, Україна).

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5983-354X>

ДУХОВНІ ХОРОВІ ТВОРИ ДЖОАККІНО РОССІНІ ТА ДЖУЗЕППЕ ВЕРДІ В АСПЕКТІ ПОРІВНЯННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА КИТАЙСЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

Виявлено особливості інтерпретацій духовних творів Дж. Верді («Dies irae» з Реквієму) та Дж. Россіні («In Sempiterna Secula» зі Stabat Mater) у виконанні європейських і китайських хорових колективів під керівництвом диригентів різних національних шкіл (А. Тосканіні й Р. Бенальйо, Гуй Цзюньцзе і Лонг Ю). Розкрито специфіку прочитання духовних творів Дж. Верді та Дж. Россіні китайськими і європейськими диригентами, зумовлені відмінностями культурних парадигм західної та східної цивілізацій. Наголошено на значенні оперної традиції у формуванні драматургії духовних творів «Dies irae» Дж. Верді та «In Sempiterna Secula» Дж. Россіні як ознаки реквіємів у творах пізнього романтизму. Зазначено, що атрибуція досліджуваних творів як «концертної духовної музики» породжує широкий спектр виконавських інтерпретацій нотного тексту. У процесі хорового виконання цих творів європейські диригенти (А. Тосканіні, Р. Бенальйо) надають перевагу їх філософській інтерпретації, а китайські хормейстери, які працюють зі східними хоровими колективами (Гуй Цзюньцзе, Лонг Ю) вдаються до раціоналістичної або театральної. Звернення до певного типу інтерпретації зумовлене не стільки метою і характером творчих намірів інтерпретаторів, скільки відмінністю між культурно-ментальними настановами і намаганням східних музикантів максимально точно відтворити «ситуацію сакрального», винесену за межі звичних умов побутування. Звернення (хоча й не часто) китайських хорових диригентів до європейських духовних піснеспівів переконує в тому, що налагоджується перспективний і плідний діалог між західними та східними музичними культурами як головний механізм культурної комунікації в сучасному світі.

Ключові слова: Реквієм, Stabat Mater, кантата, духовні твори Дж. Верді, духовні твори Дж. Россіні, китайська хорова культура, інтерпретація, хорове виконавство.

Постановка проблеми. Питання взаємодії західного і східного музичного мистецтва набувають актуальності в сучасному музикознавстві під впливом локалізаційних процесів. Зокрема увагу дослідників привертають принципи і особливості взаємодії європейської і китайської музичних культур. Важливо, що музикознавці розглядають як прояви східного мистецтва в західноєвропейській музиці (Лі Цин¹,

---

¹ Лі Цин. Камерно-вокальна творчість Клода Дебюссі: принципи роботи з поетичним текстом: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. 15 с.

2018), так і творчі зв'язки цих культур на основі китайської національної традиції. З цією тенденцією пов'язане питання про особливості інтерпретації китайськими митцями європейської музики. Ідеться про інтерпретацію китайськими хормейстерами духовної хорової музики італійських композиторів XIX століття, адже в Китаї хорове виконання набуває надзвичайної популярності, а відмінність менталітетів, традицій хорового виконавства, культурного досвіду впливають на особливості виконавської манери китайських хорів. Отже, зважаючи на популярність хорової музики в Китаї, набуває актуальності розгляд її інтерпретацій китайськими диригентами порівняно з європейськими митцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості виконання хорової музики досліджують Юлія Ткач¹ і Павло Ковалик², зосереджуючи увагу на характеристичні індивідуального виконавського стилю, взаємодії диригента і колективу у процесі виконання, творчій діяльності провідних хорових диригентів. Ці питання тісно пов'язані з принципами інтерпретації, яку ґрунтовно досліджено у працях Тетяни Веркіної³, Ольги Катрич⁴, Віктора Москаленка⁵, Вікторії Михайлець⁶, Юлії Масленнікової⁷. Однак особливості китайського хорового виконавства не розглянуто в цьому аспекті. Загальний процес становлення і розвитку хорової культури в Китаї досліджує Ван Юйхе («Історія сучасної китайської музики»)⁸, Ян Кайсень («Європейські витоки хорового мистецтва Китаю»⁹) розглядає передумови розвитку китайської хорової культури, відзначає важливість західноєвропейської хорової музики у становленні сучасного китайського професійного хорового виконавства.

Для розкриття своєрідності інтерпретації, здійснюваної китайськими хормейстерами, порівняно з трактовкою європейських митців, важливе значення мають

¹ Ткач Ю. С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера: теоретичний та практичний аспекти (на прикладі національної заслуженої академічної капели України «Думка») : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2012. 20 с.

² Ковалик П. А. Хорове виконавство як феномен творчої взаємодії (з досвіду Київської хорової школи) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2002. 20 с.

³ Веркіна Т. Б. Актуальне інтонування як виконавська проблема : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Одеська нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2008. 16 с.

⁴ Катрич О. Т. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. 14 с.

⁵ Москаленко В. Г. Теоретичний та методологічний аспекти музичної інтерпретації : автореф. дис. ... доктора мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 1994. 25 с.

⁶ Михайлець В. В. Вокальна основа хорового мистецтва: історичний та теоретичний аспекти : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Музичне мистецтво / Одеська нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2004. 20 с.

⁷ Масленнікова Ю. Хорове виконавство як предмет досліджень: основні концепції, позиції, підходи // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. Вип. 1 (36). Тернопіль, 2017. С. 37–42.

⁸ 汪毓和. 中国近现代音乐史. 北京 : 人民音乐出版社, 2012. 37页. (Ван Юйхе. Історія сучасної китайської музики. Пекін : Видавництво нар. музики, 2012. 372 с.).

⁹ Ян Кайсень Європейські витоки хорового мистецтва Китаю // Культура України. Харків : ХДАК, 2019. Вип. 63. С. 65–77.

етапи інтерпретаційного процесу (за Оленою Котляревською¹): формування першого уявлення про твір, визначення зовнішнього, внутрішнього й цілісного смислу опусу, створення його образу.

Інтерпретація хорового твору пов'язана з виконавською концепцією твору, що потребує художньої цілісності всіх засобів виразності. Основою цього є динаміка, темп, артикуляція, фразування, агогіка, образна сфера тощо, які становлять варіативний потенціал твору і виконавську концепцію. Юлія Ткач² виділяє три типи виконавських стилів диригента — раціоналістичний, емоціональний і синтетичний. Для першого типу характерне вміння вибудувати монолітну конструкцію твору; для другого — переважання емоційного начала й артистична свобода, стихійність; синтетичний стиль поєднує глибину і проникливість виконання, продуману імпровізаційність, логічний суб'єктивізм.

Обрані для дослідження духовні твори італійських композиторів XIX століття не розглядалися в цьому аспекті. У роботі над розкриттям особливостей змісту і стилю хорових творів Джоаккіно Россіні й Джузеппе Верді залучено положення праць Варвари Алмазової³, Юлії Булавинцевої⁴, у яких розглянуто інтерпретацію диригентами Реквієму Дж. Верді, а також Марини Кушпільової⁵, у якій визначено атрибутивні властивості тексту «Stabat Mater», принципи його втілення від найперших зразків до сучасності.

Мета статті — шляхом компаративного аналізу виявити особливості інтерпретацій хорової духовної музики італійських композиторів (Дж. Верді і Дж. Россіні) західноєвропейськими й китайськими хоровими колективами.

Наукова новизна статті полягає у порівнянні інтерпретацій духовних творів Дж. Верді і Дж. Россіні з урахуванням різних ментальних і творчих критеріїв у китайських і західноєвропейських хорових диригентів.

Матеріалом для дослідження обрано виконавську версію (аудіо) «*In Sempiterna Secula*» і «*Stabat Mater*» Дж. Россіні під керівництвом китайського хормейстера Гуй Цзюньцзе / Gui Junjie (Шанхай, 2011, ілюстратор — Діді Лі / Didy Lee). Альтернативна виконавська версія — виконання цього твору Берлінським філармонічним хором під керівництвом хормейстера театру «Ла Скала» Роберто Бенальо / Roberto Benaglio (1982). Інший твір, обраний для порівняння, — «*Dies Irae*» з Реквієму Дж. Верді під керівництвом диригента Лонг Ю / Long You (хор національного театру, Пекін, 2007) і версія цієї частини у виконанні Артуро Тосканіні (хор Роберта Шоу / Robert Shaw, 1950).

---

¹ Котляревська О. І. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 1996. 19 с.

² Ткач Ю. С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера: теоретичний та практичний аспекти (на прикладі національної заслуженої академічної капели України «Думка») : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2012. 20 с.

³ Алмазова В. В. Жанры духовной музыки в творчестве Дж. Верди : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 Музыкальное искусство / Московская гос. консерватория (ун-т) им. П. И. Чайковского. Москва, 2013. 28 с.

⁴ Булавинцева Ю. В. Реконструкция традиций в реквиеме романтической эпохи : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 Музыкальное искусство / Рос. акад. музыки им. Гнесиных, 2009. 26 с.

⁵ Кушпильова М. Ю. Претворение текста Stabat Mater в духовной хоровой музыке: история и современность : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.03 Музыкальное искусство / Магнитогорская гос. консерватория. Магнитогорск, 2009. 24 с.

Виклад основного матеріалу. Витоки хорового виконавства в Китаї сягають XVI століття, проте активного розвитку воно набуло протягом останніх ста років. Провідне значення у цьому процесі відіграла європейська музика, яка становить основу для розвитку хорових жанрів у китайській музиці. Процес активного культурного обміну триває й сьогодні як у межах композиторської, так і виконавської творчості. Проте порівняно з виконанням національної хорової музики, китайські хорові колективи вкрай рідко звертаються до творів європейських композиторів. У репертуарі хорів Китаю — твори британських, італійських, французьких, австро-німецьких композиторів минулого і сучасності. Стильові виконавські версії досить відмінні — від точного дотримання авторських позначень, імітування відомих виконавських версій до цілком довільних творчих інтерпретацій.

Звернення китайських хормейстерів до європейської хорової музики безпосередньо пов'язане з мистецьким рівнем культурного осередка, до якого належить колектив і диригент, адже виконання відомих творів посилює творчу відповідальність і вимагає від інтерпретаторів знання особливостей музичної мови композитора і відповідного її втілення. Не випадково твори європейських композиторів виконують хорові колективи Шанхаю і Пекіна, які є центрами китайської хорової культури. Територіальне розташування Шанхаю надало можливість шанхайським митцям першими сприйняти західний досвід у сфері хорового мистецтва. Тут протягом першої половини XX століття створювались нові музичні жанри, нова система музичної освіти, зароджувалась китайська симфонічна музика. Культурне життя в Пекіні історично розвивалося менш активно, і все ж, сьогодні — це одна з культурних столиць Китаю, високий рівень колективів та митців якої не викликає сумнівів.

Професіоналізація хорового мистецтва Шанхаю та Пекіна відбувалась завдяки як культурним контактам, так і започаткуванню національної музичної освіти: Шанхайську консерваторію засновано 1927 року, Пекінську — 1940. Поширення професійної музичної освіти сприяло організації хорових концертів на основі «шлягерів» європейської музичної культури. Популяризація європейського хорового мистецтва була спрямована на розвиток естетичних смаків музикантів і слухачів та засвоєння європейських культурних цінностей китайськими митцями. Сьогодні у Шанхаї працює більше двох тисяч професійних та аматорських хорових колективів, у репертуарі яких переважає китайська хорова музика. Хорові твори європейських композиторів становлять лише десяту частину від загального репертуару, їх рідко включають у програми шанхайських і пекінських хорів. Це не стосується хорових колективів, які діють у центрах європейського мистецтва і християнських храмах. Інша причина такого ставлення до європейського хорового мистецтва — це переважно аматорський рівень хорових колективів.

Перш ніж порівнювати інтерпретаційні версії хорових творів, розглянемо їх жанрово-стилістичні особливості.

«Amen, in sempiterna saecula» є фіналом кантати **Дж. Россіні** «*Stabat Mater*». «*Stabat Mater*» — це жанр у католицькому богослужінні, який набув поширення в концертному виконавстві завдяки характерному жанровому змісту, зумовленому латинським текстом. Жанрові моделі «*Stabat Mater*» формувались у процесі тривалої еволюції і в різні епохи набували своєрідного вигляду. «*Stabat Mater*» має багато музичних утілень (понад 300) у світі, проте переважну більшість становлять італійські партитури (близько 80) у таких жанрах: кантата, хорал, ораторія, гімн, концерт, меса, арія.

«*Stabat Mater*» Дж. Россіні — це кантатний різновид, який має характерні ознаки монументалізації та симфонізації жанру, збагачений атрибутами опери. Середньовічна

поетика образу «*Mater Dolorosa*» у творчості Дж. Россіні взаємодіє з філософсько-естетичними й художніми концепціями романтизму, сповнена семантикою емоційно-особистісного світовідчуття. Грандіозна поліфонічна fuga «*Amen, in sempiterna saecula*» свідчить про майстерність Дж. Россіні як композитора. Уся частина будується на повторенні однієї фрази, якої немає в канонічному тексті. Перша і друга теми однакові за обсягом (по чотири такти), вони з'являються у парі. Потенційна відкритість, закладена у темах, становить запоруку подальшого тонального розвитку, що відбувається у гострі моменти емоційного напруження. Тиха кульмінація fugи на словах «*Amen*» — це прийняття і смирення, що буквально тоне в експансивних нестихаючих проведеннях теми fugи.

У хоровій версії Роберто Бенальйо всі голоси утворюють цілісний ансамбль, звучання якого рівне в усьому діапазоні з додаванням яскравості лише при переході до верхньої частини діапазону. Хормейстер тонко підходить до резонування, адже характерною ознакою італійського хорового співу є змішане резонування (головне і грудне водночас). Це дає змогу хористам звучати яскраво й насичено. Незважаючи на театральність виконання, версія Р. Бенальйо — це спроба диригента і хору філософськи представити релігійний сюжет. На користь цього свідчить злитність тембрів хору, дуже тонка темброва робота, увага до окремих фраз тексту, витончене оркестрове нюансування. За Ю. Ткач, це — синтетичний тип виконання, у якому раціоналістичність трактування поєднується з експресивністю висловлювання.

У виконанні шанхайського хору під керівництвом Гуї Цзюньцзе на перший план виходить вокальне начало, це приклад раціоналістичного типу інтерпретації. Увага диригента до хору як головної дійової особи змінює концепцію виконання. Відсутністю оркестру (камерна версія з фортепіано) зумовлено зняття одного зі значних драматургічних шарів. Контраст між внутрішніми розділами «*Amen, in sempiterna saecula*» диригент представляє більш випукло, проте від початку до кінця не полишає відчуття «рівності» виконання (навіть у гучній динаміці), відсутності глибини. На це вплинув, імовірно, і виконавський склад та відсутність ресурсів для збалансованого звучання.

Серед інших творів італійських композиторів, до яких неодноразово зверталися китайські хорові колективи — **Реквієм Дж. Верді**. Митець звертався до духовної музики протягом усього життя. Перші духовні твори, витримані у традиціях композиторів-попередників, написані у ранній період його творчості, а останні, які мають багато спільного з духовним оперним жанром, — у зрілі творчі роки. Вершиною серед них є Реквієм, написаний 1874 року до перших роковин письменника Алессандро Мандзоні. Гучна прем'єра твору під керівництвом автора відбулася в церкві Святого Марка у Мілані (22 травня, 1873). Після цього Реквієм з незмінним успіхом звучав у театрі «*La Scala*», у Парижі, Лондоні, Берліні, Відні. Незважаючи на успішні концертні виконання, у церковних колах засуджувались світський характер твору і вільне ставлення композитора до латинського тексту.

Одна з головних частин циклу — «*Dies Irae*», що становить смисловий і драматургічний центр твору. Відмінний від традиційної структури текст «*Dies irae*» Дж. Верді розцінює як одночастинну контрастну складову композицію. За словами В. Алмазової, «*Dies irae*» виділяється із загального контексту своєю суб'єктивністю, композитор надає їй «значного емоційного, особистісного “наповнення”»¹. Музика

---

¹ Алмазова В. В. Жанры духовной музыки в творчестве Дж. Верди : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 Музыкальное искусство / Московская гос. консерватория (ун-т) им. П. И. Чайковского. Москва, 2013. С. 11.

«*Dies irae*» близька до оперних зразків Дж. Верді завдяки загальній спрямованості романтизму щодо засобів художньої виразності з посиленням вираженням особистісного переживання, суб'єктивних відчуттів. Будова тексту майже класична, крім того, що композитор дещо порушує структуру латинського тексту секвенції і додатково повторює першу строфу. Загальна структура частини — традиційно тричастинна, вона містить темпові зміни властиві контрастно-складеній формі.

Перший розділ, обрамлений рефреном, не становить цілісності: це кілька яскравих картин-епізодів («*Tuba Mirum*», «*Liber Scriptus*», «*Quantus tremor*», «*Mors stupebit*»), більш-менш самостійних. Друга частина містить кілька ліричних епізодів; третій розділ — «*Lacrimosa*» — філософський фінал частини. Головними формотворчими епізодами «*Dies Irae*» є його початковий рефрен, кульмінаційний «*Rex Tremendae*» і «*Lacrimosa*», яку можна вважати загальною кульмінацією. Виконавська архітектоніка цілого, за словами В. Алмазової, сприяє музично-тематичним, тональним, гармонічним та іншим зв'язкам, які не дають змоги розсипатись «*Dies Irae*» на окремі епізоди.

Крім впливу оперно-ораторіальної стилістики, у Реквіємі Верді, зокрема в «*Dies Irae*» відчутний зв'язок із церковною традицією. Це виявляється в імітаційному вступі голосів, загальних цезурах і структурованості строф. Традиційні фактурні особливості поєднуються з досить вільним тональним розвитком, з відчутним впливом хроматики (тт. 296–299). Інша ознака «старовинної музики» — опора на традиції текстомузичної форми і головну роль хорового виконання (т. 667), зокрема ресурсів антифонного та респонсорного співу, псалмодіювання, використання поліфонічних фрагментів *a cappella*, фугованих фрагментів.

У виконавській практиці відомі дві основні інтерпретації нотного тексту «*Dies Irae*». Філософське трактування Артуро Тосканіні передостанньої частини Реквієму ґрунтується на безперервному розгортанні музичної драматургії. Незважаючи на контрастність розділів «*Dies irae*», усі вони є складовими одного образу. Диригент своєрідно розглядає зв'язки між емоційно відмінними епізодами. Його задум відтворює змістовну модуляцію в межах частини: від розповіді до переживання. А. Тосканіні не дотримується темпових вказівок, удаючись до більш помірному темпу, ніж потребує текст, що допомагає більш рельєфно виділити найтонші смислові нюанси.

Інтерпретація «*Dies irae*» Лонг Ю відповідає театральній концепції виконання. Навіть на початку частини головна роль належить оркестру, динамічна перевага якого є безумовною. Музична форма вибудовується за принципом зростання емоційного напруження, динамізується й монументалізується від початку до кінця. Хор, незважаючи на неузгодженість з оркестровою партією, звучить монолітно і трактується в ораторіальному ключі. Сольні фрагменти відтіняються хоровими «репліками» і звучанням оркестру, який у цьому випадку не змагається за першість.

Висновки. Духовна музика італійських композиторів становить вагому частину виконавського репертуару багатьох хорових колективів у світі, професійних і аматорських, західноєвропейських і східних. Водночас складність виконання становить їх особливість. Духовні твори Дж. Россіні і Дж. Верді містять нові жанрові ознаки завдяки залученню оперної стилістики. Це дало змогу більш рельєфно виділити в них індивідуальне і загальне, поглибити драматургічний компонент і збагатити музично-виражальні засоби. Зміст цих творів впливає на диригентську інтерпретацію, кожна з яких вкрай індивідуальна. Аналіз змісту, засобів виразності та виконавських версій двох частин із духовних циклів Дж. Россіні та Дж. Верді («*In Sempiterna Secula*» зі «*Stabat Mater*» Дж. Россіні та «*Dies Irae*» з Реквієму Дж. Верді) свідчить

про невичерпну духовність цих творів. Проте у «класичних» виконаннях цих фрагментів європейськими диригентами (А. Тосканіні і Р. Бенальйо) переважає синтетичний принцип інтерпретації (за Ю. Ткач), пошук філософської цілісності й релігійної глибини, уважність до деталей і тембрів. Водночас виконавські версії, здійснені китайськими хормейстерами, імовірно, зважаючи на відмінність філософсько-релігійної і культурної традицій, становлять раціоналістичний тип трактування музичного тексту (Гуй Цзюньцзе і Лонг Ю). Їхні прочитання хорів позбавлені філософської глибини, характерної для європейських хорів. Виконавські інтерпретації, які належать китайським музикантам, зумовлені ментальними особливостями, вони зосереджені на точному виконанні всіх композиторських ремарок. Виконання Гуй Цзюньцзе і Лонг Ю є зразком діалогічності між західними і східними традиціями, визначають особливості інтерпретації, спрямованої на залучення західноєвропейського музичного матеріалу у сферу зацікавлень публіки іншої духовної традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алмазова В. В. Жанри духовної музики в творчестве Дж. Верди : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 Музыкальное искусство / Московская гос. консерватория (ун-т) им. П. И. Чайковского. Москва, 2013. 28 с.
2. Булавинцева Ю. В. Реконструкция традиций в реквиеме романтической эпохи : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 Музыкальное искусство / Рос. акад. музыки им. Гнесиных, Нижний Новгород, 2009. 26 с.
3. Веркіна Т. Б. Актуальне інтонування як виконавська проблема : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Одеська нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2008. 16 с.
4. Катрич О. Т. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. 14 с.
5. Ковалик П. А. Хорове виконавство як феномен творчої взаємодії (з досвіду Київської хорової школи) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2002. 20 с.
6. Котляревська О. І. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.02 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 1996. 19 с.
7. Кушпилёва М. Ю. Претворение текста Stabat Mater в духовной хоровой музыке: история и современность : автореф. дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.03 Музыкальное искусство / Магнитогорская гос. консерватория. Магнитогорск, 2009. 24 с.
8. Лі Цин. Камерно-вокальна творчість Клода Дебюссі: принципи роботи з поетичним текстом : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. 15 с.
9. Масленнікова Ю. Л. Хорове виконавство як предмет досліджень: основні концепції, позиції, підходи // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. Вип. 1 (36). Тернопіль, 2017. С. 37–42.
10. Михайлець В. В. Вокальна основа хорового мистецтва: історичний та теоретичний аспекти : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Одеська нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2004. 20 с.
11. Москаленко В. Г. Теоретичний та методологічний аспекти музичної інтерпретації : автореф. дис. ... доктора мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 1994. 25 с.

12. Ткач Ю. С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера: теоретичний та практичний аспекти (на прикладі національної заслуженої академічної капели України «Думка») : автореф. дис ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2012. 20 с.

13. Ян Кайсень. Європейські витоки хорового мистецтва Китаю // Культура України. Вип. 63. Харків : ХДАК, 2019. С. 65–77.

14. 汪毓和. 中国近现代音乐史. 北京 : 人民音乐出版社, 2012. 37页. (Ван Юйхе. Історія сучасної китайської музики. Пекін : Видавництво нар. музики, 2012. 372 с.).

REFERENCES

1. Almazova, V. (2013). *Genres of sacred music in the work of J. Verdi [Zhanry duhovnoj muzyki v tvorchestve Dzh. Verdi]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.02 Music Art. Tchaikovsky Moscow State Conservatory. Moskva, 28 p. [in Russian].

2. Bulavintseva, Yu. (2009). *Reconstruction of traditions in the requiem of the romantic era [Rekonstrukcija tradicij v rekvieme romanticheskoy jepohi]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.02 Music Art. Gnessin State Musical College. Nizhniy Novgorod, 26 p. [in Russian].

3. Vjerkina, T. (2008). *Topical intonation as a performance problem [Aktualne intonuvannia yak vykonavska problema]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Odesa National A. V. Nezhdanova Academy of Music. Odesa, 16 p. [in Ukrainian].

4. Katrich, O. (2001). *Performing musician style (theoretical and aesthetic aspects) [Styl muzykanta-vykonavtsia (teoretychni ta estetychni aspekty)]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 14 p. [in Ukrainian].

5. Kovalyk, P. (2002). *Choral performance as a phenomenon of creative interaction (from the experience of the Kyiv Choral School) [Khorove vykonavstvo yak fenomen tvorchoi vzaiemodii (z dosvidu Kyivskoi khorovoi shkoly)]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

6. Kotljarevsjka, O. (1996). *Variational potential of a piece of music: the cultural aspect of interpretation [Variatyvnyi potentsial muzychnoho tvorcu: kulturolohichni aspekt interpretuvannia]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 19 p. [in Ukrainian].

7. Kushpileva, M. (2009). *Translation of the text of Stabat Mater in sacred choral music: history and modernity [Pretvorenje teksta Stabat Mater v dukhovnoi khorovoi muzyke: ystoryia y sovremenost]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.02 Music Art. Urals Mussorgsky State Conservatoire. Magnitogorsk, 24 p. [in Russian].

8. Li, Cyn. (2018). *Claude Debussy's Chamber-Vocal Creativity: Principles of Working with Poetic Text [Kamerno-vokalna tvorhist Kloda Debiussi: pryntsyipy roboty z poetychnym tekstom]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 15 p. [in Ukrainian].

9. Masljennikova, Ju. (2017). Choral performance as a subject of research: basic concepts, positions, approaches [Khorove vykonavstvo yak predmet doslidzhen: osnovni kontseptsii, pozysyii, pidkhody]. *Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*. Ternopil, 1 (36), pp. 37–42 [in Ukrainian].

10. Mykhajlecj, V. (2004). *Vocal basis of choral art: historical and theoretical aspects [Vokalna osnova khorovoho mystetstva: istorychnyi ta teoretychnyi aspekty]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Odesa National A. V. Nezhdanova Academy of Music. Odesa, 20 p. [in Ukrainian].

11. Moskalenko, V. (1994). *Theoretical and methodological aspects of musical interpretation [Teoretychnyi ta metodolohichni aspekty muzychnoi interpretatsii]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 25 p. [in Ukrainian].

12. Tkach, Ju. (2012). *Individual performance style of conductor-choirmaster: theoretical and practical aspects (on the example of the National Honored Academic Chapel of Ukraine "Dumka") [Indyvidualnyi vykonavskiy styl dyryhenta-khormeistera: teoretychnyi ta praktychnyi aspekty (na prykladi natsionalnoi zaslužhenoi akademichnoi kapely Ukrainy «Dumka»)]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 Music Art. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

13. Jan, Kajsenj. (2019). European origins of choral art in China [Yevropeiski vytoky khorovoho mystetstva Kytai]. *Culture of Ukraine [Kuljtura Ukrajiny]*. Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv, 63, pp. 65–77 [in Ukrainian].

14. Van, Jujkhe. (2012). History of contemporary Chinese music. Pekin, 372 p. [汪毓和. 中国近现代音乐史. 北京: 人民音乐出版社, 2012. 37页].

Гуй Цзюньцзе. Духовные хоровые произведения Джоаккино Россини та Джузеппе Верди в аспекте сравнения европейских и китайских интерпретаций. Выявлены особенности интерпретаций духовных произведений Дж. Верди («Dies irae» из Реквиема) и Дж. Россини («In Sempiterna Secula» из «Stabat Mater») в исполнении европейских и китайских хоровых коллективов под руководством дирижёров различных национальных школ (А. Тосканини и Р. Бенальо, Гуй Цзюньцзе и Лонг Ю). Раскрыта специфика прочтения духовных произведений Дж. Верди и Дж. Россини китайскими и европейскими дирижёрами, обусловленная отличиями западной и восточной цивилизаций. Отмечено влияние оперной традиции на формирование драматургии духовных произведений «Dies irae» Дж. Верди и «In Sempiterna Secula» Дж. Россини как особенности реквиемов в произведениях позднего романтизма. Атрибуция исследуемых произведений как «концертной духовной музыки» порождает широкий спектр исполнительских интерпретаций нотного текста. В процессе хорового исполнения этих произведений европейские дирижёры (А. Тосканини, Р. Бенальо) предпочитают их философскую интерпретацию, в то время как китайские хормейстеры, работающие с восточными хоровыми коллективами (Гуй Цзюньцзе, Лонг Ю) прибегают к рационалистическому, или театральному их истолкованию. Обращение к определённому типу интерпретации обусловлено не столько целью и характером творческих намерений интерпретаторов, сколько различием между культурно-ментальными установками и попыткой восточных музыкантов максимально точно воссоздать «ситуацию сакрального», вынесенного за пределы привычных условий бытования. Обращение (хоть и не частое) китайских хоровых дирижёров к европейским духовным песнопениям убеждает в том, что намечен перспективный и плодотворный диалог между западными и восточными музыкальными культурами как главный механизм культурной коммуникации в современном мире.

Ключевые слова: Реквием, Stabat Mater, кантата, духовные произведения Дж. Верди, духовные произведения Дж. Россини, китайская хоровая культура, интерпретация, хоровое исполнительство.

GUI JUNJIE

Gui Junjie — Postgraduate student at the Department of Theory and History of Music Performance at the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5983-354X>

DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.4\(45\).2019.189800](https://doi.org/10.31318/2414-052x.4(45).2019.189800)

SPIRITUAL CHORAL CHANTS BY GIOACHINO ROSSINI AND GIUSEPPE VERDI IN THE ASPECT OF COMPARING EUROPEAN AND CHINESE INTERPRETATIONS

The relevance of the study lies in the need to comprehend some results of the interpretation of Western European composers' musical works by Chinese performers within the framework of the general problem of the interaction of Western and Eastern art against the background concerning the process of total cultural globalization.

Scientific novelty lies in the identification and comparison of the characteristic features of the performance of Chinese and European conductors of spiritual works by J. Verdi and J. Rossini, due to differences in the cultural paradigms of Western and Eastern civilizations.

The main objective of the study is to compare the performing versions of the works of J. Verdi ("Dies irae" from Requiem) and J. Rossini ("In Sempiterna Secula" from Stabat Mater) in the interpretation of European and Chinese choral groups led by such a conductors as A. Toscanini, R. Benallo, Genji Guy and Long Yu.

The methodology of the study consists in the application of analytical, comparative and historical methods, in the interaction of which it becomes possible to comprehend the uniqueness of embodiment by the conductors-representatives of various cultures of the creative ideas of Italian composers of the 19th century.

Findings and conclusions. An analysis of the stylistic features of Dies irae by J. Verdi and In Sempiterna Secula by J. Rossini confirmed the significance of the opera tradition in shaping the dramaturgy of spiritual works, which can be considered a characteristic feature of the requiems of the late Romantic period. The attribution of the studied works as "concert sacred music" gives rise to a wide range of performing interpretations of the musical text. The prevalence of a philosophical interpretation strategy for the embodiment of artistic design by European conductors (A. Toscanini, R. Benallo) and rationalistic or theatrical — in the interpretation of Chinese conductors who collaborate with oriental choral groups (Genji Gui, Long Yu), is revealed. It was determined that the choice of such areas of interpretation is determined not so much by the purpose and nature of the creative intentions of the interpreters as by the difference in cultural and mental attitudes, and by the attempt of the eastern musicians to recreate as accurately as possible the "sacred situation" that has been moved beyond the usual conditions of performance. It has been proved that the appeal (although not frequent) of Chinese choirmaster conductors to the spiritual chants of European genesis is a vivid example of a dialogue between Western and Eastern traditions of music, reflecting the main mechanisms of the cultural strategy of our time.

Key words: Requiem, Stabat Mater, Cantata, J. Verdi's spiritual works, J. Rossini's spiritual works, Chinese choral culture, interpretation, choral performance.